

Samenvatting

Het stelsel van de overzeese sociale zekerheid werd in 1963 opgericht en wordt beheerd door de Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ). Het is een facultatief socialezekerheidsstelsel dat openstaat voor iedereen die zijn beroep uitoefent buiten de Europese Economische Ruimte, ongeacht zijn nationaliteit. Het stelsel staat bovendien in voor de financiering van de socialezekerheidsrechten en -plichten van de oud-kolonialen.

Deze audit heeft tot doel de belangrijkste specifieke kenmerken van het stelsel te onderzoeken, na te gaan onder welke voorwaarden het leefbaar is en aanbevelingen te formuleren voor de toekomst.

Het stelsel is in de loop der jaren uitgegroeid tot een kapitalisatiesysteem, zonder dat echter activa voorhanden zijn voor het dekken van de wiskundige reserves. Gedurende verscheidene jaren heeft de regering immers de DOSZ ertoe verplicht zijn kapitaal aan te spreken om de betaling van de sociale prestaties te financieren en heeft ze niet de subsidie gestort waartoe ze volgens de wet verplicht was. Sinds de kapitalisatiereserves van de instelling uitgeput zijn, stort de Staat elk jaar een subsidie. Die subsidie stemt overeen met het verschil tussen het totaal van de uitgaven van het stelsel en het bedrag van de ontvangsten.

Het stelsel van de overzeese sociale zekerheid is een hybridisch systeem dat voordelen van een repartitiestelsel koppelt aan die van een kapitalisatiestelsel. Het genereert aanzienlijke uitgaven waarvan een steeds groter deel ten laste valt van de Staat. Zo liep de tegemoetkoming van de Staat in 2004 op tot 279,7 miljoen euro, of 86% van de uitgaven.

Het Rekenhof stelt vast dat de huidige financieringswijze de zelfregulering niet in de hand werkt. Daarom acht het Rekenhof het wenselijk dat er een kritisch onderzoek komt van de verschillende sociale prestaties. Deze zijn soms aanzienlijk voordeliger dan die in de sociale zekerheid voor werknemers en ze worden voorgesteld tegen voorwaarden die voordeliger zijn dan wat de privéverzekeringen aanbieden.

Het Rekenhof beveelt nu al de volgende aanpassingen aan:

- De jaarlijkse referentierentevoet voor het vaststellen van de barema's die worden gebruikt om de renten van de DOSZ te berekenen, moet in overeenstemming worden gebracht met de rentevoet die de Koning momenteel aan de privésector van de levensverzekeringen oplegt.
- Het systeem om de renteberekening aan te passen aan de kosten van het levensonderhoud, moet worden hervormd om de impact ervan te verkleinen.
- De verzekeraarvoorwaarden voor geneeskundige verzorging moeten systematisch worden gecontroleerd. Die controle moet worden verruimd tot alle sociaalverzekerden.
- De individuele contracten voor geneeskundige verzorging, afgesloten zonder wettelijke basis, moeten worden afgeschaft.
- Er mogen niet langer hypothecaire leningen worden toegekend.

Het Rekenhof vestigt er in het bijzonder de aandacht op dat iedereen die buiten Europa werkt, ongeacht zijn nationaliteit, kan aansluiten bij het stelsel van de overzeese sociale zekerheid, zelfs zonder enige band met België en zonder enige vorm van expatriëring. Die toestand vormt een risico voor de Belgische Staat, die nu de grootste financier van het stelsel is.

Gelet op de specifieke kenmerken van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid, namelijk een facultatief stelsel dat in hoofdzaak is gebaseerd op kapitalisatie, acht het Rekenhof het tot slot wenselijk dat grondig wordt nagegaan of dat stelsel wel in overeenstemming is met de Europese regels inzake vrije mededinging.

Het Rekenhof preciseert dat, los van de oriëntering die zal worden gekozen voor de toekomst van het stelsel, de betaling van de prestaties zoals bepaald in de wet, zal moeten worden voortgezet voor de huidige gepensioneerden en voor de gezinnen die zich hebben aangesloten bij de tak van de gewone geneeskundige verzorging. Daarbij komen nog de rechten die de nog actieve verzekerden hebben verworven voor de jaren dat ze hebben bijgedragen tot op het ogenblik dat de eventuele omvorming van het stelsel een feit is.

In hun gezamenlijk antwoord onderschrijven de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en de minister van Pensioenen de aanbevelingen van het Rekenhof en verbinden zij zich ertoe het stelsel van de overzeese sociale zekerheid te hervormen. Daartoe hebben zij besloten een bijzondere regeringscommissaris aan te stellen die deze hervorming moet opstarten en tot een goed einde brengen.